

POBL VREIZH

4^L

NIV. 111
EBREL 1979

**DISKROG-
LABOUR
ER
SKOLIOÙ-MEUR**

**PENNAD-KAOS
GANT
UN ANARKOUR**

**GOUDE
AR
VOTADEGOÙ-
KANTON**

Manifestadeg vras e Gwengamp ewid difenn an AOIP

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

12* listennad

P. Gazio, Madagascar	15,00
F. Kerrain, Gwengamp	10,00
F. Peru, Konfort-Berc'hed	10,00
N. Le Goff, Paris (75)	20,00
S. Barouh, Roazon	60,00
J. Querellou, Brennilis	10,00
F. Danno, Perros	20,00
J.J. Colleau, Clamart (92)	10,00
Y. Oulc'hen, Karaes	20,00
L. Kervoas, Lannuon	60,00
J. Sourdille, Dreux (28)	20,00
L. Andouard, Frehel	60,00
Yvon K., Plousane	20,00
Y.F. Ar C'here, Gwened	20,00
P. Maugué, Bro-Suiss	20,00
M. David, Roazon	60,00
R. Galand, USA	62,55
R. Noel, Bar/Seine (10)	10,00
M.P. Corre, Plougastell	20,00
J.L. ha C. Le Goff, Lanrodeg	10,00
Y. Blanchard, Fontenay (92)	60,00

577,55

Diwar an 11 listennad all 7276,00

Bet kaset da b/Pobl Vreizh
en ur ober ur bloaz

(12 listennad) 7853,55

En ur ober ur bloaz, ho peus, lennerion ha komananterion ger, kaset da b/Pobl Vreizh 7853,55 a luriou : ur gêr a subvansion eo, ha koulskoude, petra eo 654,46 L. beb mis, pa weler pris an traoù ? En desped d'ho tonesonoù, en desped d'ho prokusted, eo bet red dimp, e mis Genver diwezañ, lakaad

**MA OUEZIT
GALLEG UN TAMM,
LENNIT IWE
« LE PEUPLE BRETON »**

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e
brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2746-79

* da verkañ dre red war ho kolo-lizher

kresk war ar c'homanant ha war bris an niverenn unan hag unan. Adlavared a raomp evelkent : ganeoc'h-c'hwil, profourion dianav al lodenn vrassañ ahanoc'h, — daoust ma vez moulet beb mis hanoioù ar vadoberourion —, ganeoc'h-c'hwil e chom Pobl Vreizh en he sav. Trugarez vras, hag anaoudegezh vad eus perzh skipailh Pobl Vreizh.

Dalc'homp da vont eta. Kassit deomp ho kwenneien, hag ul lizher beb an amzer, mar karit. Ni, amañ, a zalc'ho da voueta ar gelaouenn ha d'he lakaad da zont er maes beb mis. Ur gelaouenn vrezhoneg, ur gelaouenn bolitikel ! Nag a gudennoù, nag a diaesamantoù : aes awalc'h eo deoc'h kompren. Setu e vezomp frealzet ha lakaet da gaoud kouraj pa welomp ul lizher, ur dornadig gwenneien o'n em gavoud ganimp.

Bez zo gwelloc'h d'ober c'hoazh. Kass ul lizher zo mad, kass arc'hant zo mad, mes klask ha kavoud ur c'homananter newez da b/Pobl Vreizh zo dispar ! Ma anavezit tud hag a oar brezhoneg, hag a gar lenn brezhoneg, lakait anehe d'ober anaoudegezh gant Pobl Vreizh ! Chañs vad deoc'h eta e-barzh ar vicher tuta komananterion !

Pobl Vreizh

KOMANANTOÙ

	boutin : 40 L	V
P	skoaz : 60 L	R
O	pe ouzhpenn	E
B	KRP ROAZON	I
L	2746-79	Z
	C.C.P. RENNES	H

Ti-Moullerezh « Iroise »
29219 Releg-Kerhuon
Rener ar gelaouenn :
Fañch Morvannou C.P.A. 50 091
1700 skwerenn

LUSK GANT AN UDB ER VOTADEGOÙ-KANTON

Gwraet eo bet ar gont warlerc'h tro gentañ ar votadegoù-kanton, bet en em gavet d'an 18 a vis Meurzh.

Kavet e vo e-barzh ar pennad-stur savboent an UDB war ar votadegoù-se. Amañ e vo trawalc'h ganimp roiñ da c'hoùd d'hon lennerion pere eo bet disoc'hoù an UDB, da lared eo an dregantad eus ar mouezhioù UDB e-mesk ar mouezhioù estaolet. Setu int amañ, kanton-ha-kanton.

① KREIS BREIZH : 3

Pleiben (Youenn Al Lae) : 5,69% ;
Gourin (Marsel Le Moing) : 7,40% ;
Karaes (Frañses Favereau) : 5,77%.

② KERNEW : 3

Kraon (Roland Riou) : 4,44% ;
Konk-Kernew (Yves Rouger) : 6,98% ;
Rosporden (Paol Guéguénat) : 3,75%.

③ BRO AN ORIENT : 3

Ar Gemene (Sylvie Gillet) : 7,25% ;
Lann-ar-stêr (Yannig Keneherve) : 6,56% ;
An Orient (Joël Guégan) : 7,22%.

④ GWENED-UHEL : 2

Kiberen (Daniel Dollé) : 4,73% ;
Gwened (Jean-Paul Murigneux) : 2,44%.

⑤ LOAR-ISELLAN : 5

Herbignac (Gilles Barrillot) : 2,53% ;
Carquefou (Alain Olivier) : 3,40% ;
Naoned 5 (Padrig Pellen) : 3,20% ;
Sant-Naser (Jakes L'Héritier) : 5,36% ;
Naoned 9 (Joël Boulzennec) : 3,65%.

⑥ BRO-ROAZON : 2

Roazon 7 (Monik Rannou) : 6,38% ;
Roazon 8 (Jean-Yves Gaultier) : 2,54%.

⑦ BRO-RAÏS-PENTËUR : 5

St Brieg (Yvon Guerveno) : 3,6% ;
Dinam (Jeanine Darmet) : 3,04% ;
St-Maloù (Herri Gourmelen) : 4,76% ;
Plouc'ha (Yvon Fichou) : 8,56% ;
Eta-ables (André Gauffeny) : 2,8%.

⑧ BRO-DREGER-BRO-OUELOÙ : 4

Pempoull (Pierre Morvan) : 4,03% ;
Perros (Pêrig Lavanant) : 7,79% ;
Plistin (Stefan de Saint-Laurent) : 4% ;
Ar Roc'h-Derrien (Fañch Peru) : 10,07%.

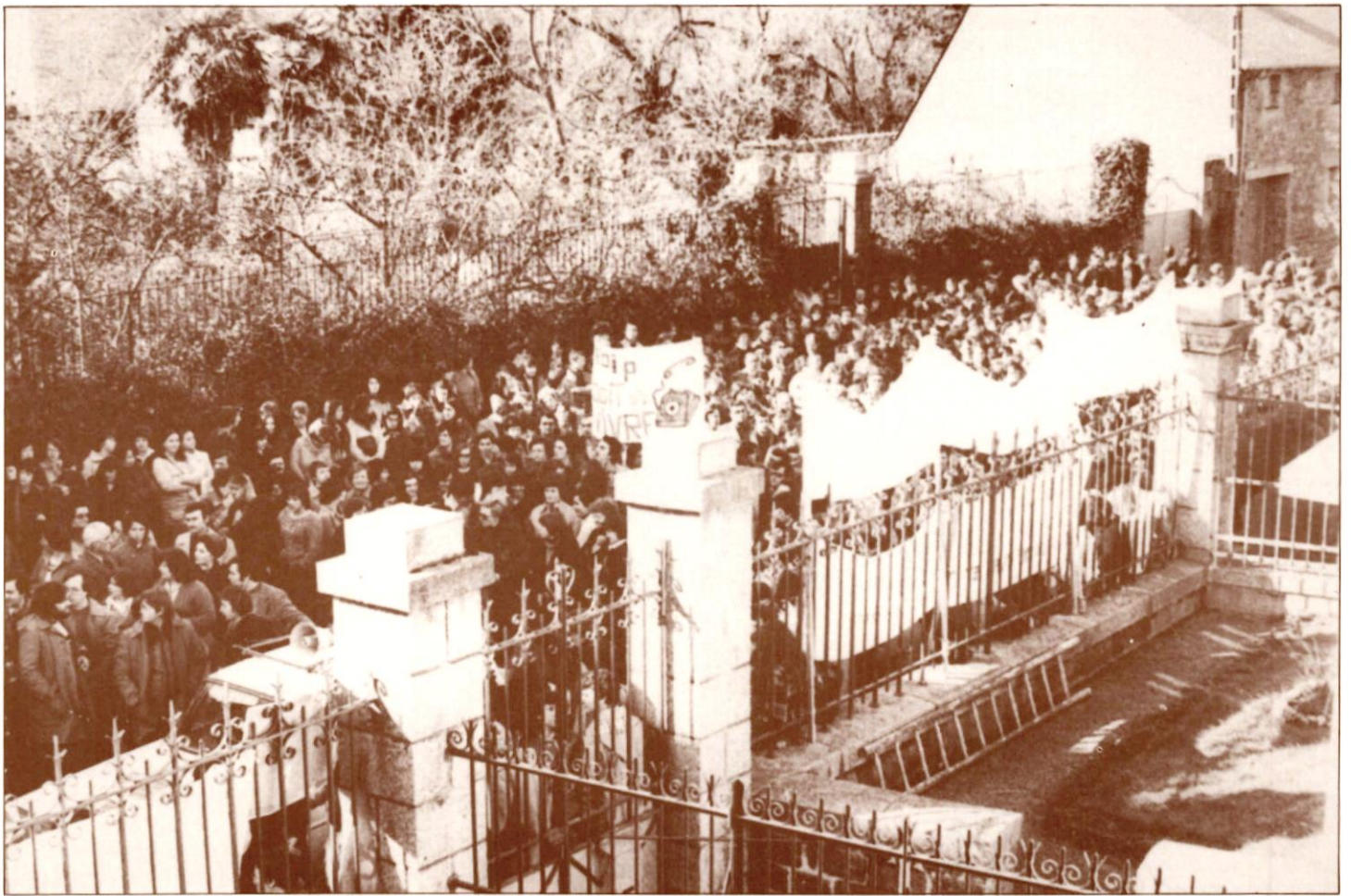
⑨ PENN-AR-BED-NORD : 4

Ploueskad (Per Moal) : 12,81% ;
Plabenneg (Yann-Bêr Lavanant) : 6,97% ;
Gwitalmese (Reun L'Hostis) : 5,05% ;
Sant-Tegoneg (Yvon Croguennec) : 4,69%.

⑩ KÊR VREST : 3

Brest 1 (Claude Cabon) : 6,50% ;
Brest 4 (Ronan Leprohon) : 7,53% ;
Brest 6 (Yann Daumer) : 10,14%.

Digor eo ar « fourchetes » etre 2,44% ha 12,81% ; well-wazh e sav an dregantad UDB da 5,6% dre Vreizh a-bezh.

Un tamm 'peb lec'h en **Breizh**, hag en **Egsagon** a-bezh, e vez gwelet manifesta-degoù. Muioc'h-mui e vez krouet komiteoù-difenn, ha rustoc'h-rustañ e vez an dud, evel ma weler er **Loren** da skwer. Dre sach ha dre vount e vez gwraet an traoù toud, da laras ar gaos.

Ema ar rannvroioù o tihuniñ. Leuskel a raer pennoù bras ar politik en **Paris** d'ober o emgann ha da ragachad en television ; a-gleiz hag a zehoù, **Fañch an Tousseq, Jorj Lavar-dislavar, Jakes Diskrouger-anduilh, Valery flegenn lous**, memes stourm : Kador an Impalaer ! Superstar int deuet da vezañ e stourm burzhudus an ORTF (Doue da bardono d'e Anaon, rag sammet eo bet an O. gant an Ankoù : seizh emzivad zo chomet war e lerc'h, Doue da roiñ yec'hed dehe)... Arru eo heug al labourerien gant sach-blew an Aotrounez-se, gant o c'hludajoù, o ar-moruskloù pe o zruantoù, hag o deus komprenet ne oa mann ebed da c'hortos digant ar bolitikacherien-se. Poent eo daslammad, ha buan, rag emaomp diwezatoc'h ewid na soñjer. An elektronik en **Breizh** zo evel ur gastolodenn toullet ha didoullet, hag a-benn nebeud amzer martese e vo kavet goullo.

An 2 a vis Meurzh, e-kehid ha ma oa komite sañtral an **AOIP** o c'hlaboussad diwar-benn amzer-da-zont an antrepris, e oa al labourerien o vanifestiñ e ruioù **Gwengamp**, ha goude-se eo bet stanket an hent roial gante epad diw eur. Ouzhpenn seizh kant e oant, un nebeud gweturioù dehe laosket a-sav e-kreis an hent. Deuet kerkent an archerien war an dachenn eveljust. En desped da se eo deuet al labourerien a-benn da sachañ ewezh an dud war o frolemoù, en ur reiñ traktoù dehe...

Adaleg an 2 a vis Ebrel e vo berraet o sizhunvezh d'al labourerien, ha treutoc'h-a-se ar soubenn gante : 200 lur a goll ewid peb heni anehe. Ahendall, n'eo ket ewid labourerien an **AOIP** hebkén eo e vo ar c'holl : koñversanted korn-bro **Gwengamp** a ranko damantiñ iwe, rag ewid **794** a labourerien war **1296**, ne vo ket kement a arc'hant da dispign (17 milion nebeutoc'h beb mis). Ewid implijidi **AOIP Montroules** — e lec'h ma vo skoet **345** war **714** — e vo heñvel an abadenn. Komprenet mad e oa bet an dra-se gant ar goñversanted eus al « lec'h meur en Breizh », ha d'an 8 a vis Meurzh o doa serret o stal da vont da vanifestiñ e ruioù **Gwengamp**, assambles

gant al labourerien... Alies e vez gwelet an dra-se bremañ. Gwelet e oa bet iwe tud eus **LMT** Lannuon, deuet da reiñ sikour ha skoazell dehe...

Stard 'vez al labour ewid journalisted **Bro-Dreger**, pa vez red dehe mont eus ur vanifestadeg d'eben, eus **Plouared** da **Wengamp**, mont ha dont heb ehan, da c'hortos ul lanw du newez. En deiz a hiziw, stourm ewid an **AOIP**, evel ewid an **LTT** pe gar **Plouared**, zo stourm ewid **Bro-Dreger** ha stourm ewid **Breizh** a-bezh. O vont d'ober o zalaroù ema ar rannvroioù, ha **Breizh** he re, sur, ma talc'h ar Vretoned da blegañ o fenn evel m'o deus bet gwraet bepred dirag o « flanedenn ». Mes setu an newezenti : n'int ket ken mewelien gant re Baris (ar gouarnamant 'veljust, ha n'eo ket tud Paris !); bremañ e fell dehe bewañ en o bro, ren o aferioù o hunan, da gaoud ur vro sossialist hag emren. Ne vo ket laosket o bro da verwel gante.

D. Giraudon

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier 80 pajenn e peb niverenn - Renner : Ronan Huon
komanant : **50 L** - Studierien : **35 L**
Teñzorier-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST.SERVAN 35400 ST.MALO - CCP 5349-06 PARIS

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(30 L ewid 6 niv.)
AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez - 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H ROAZON

Ewid c'hoazh, n'eus ket kalz a beisanted e-barzh an UDB : hemañ, tress ar yec'hed war e fass, zo unan anezo. Fiziañs hon eus e roio c'hoant, gant e gasketenn hag e liw tressed mad, da veur a beisant all d'ober eveltañ : dont e-barzh an UDB.

POENT KARGAÑ, TUDOÙ !

Ya 'vad. Peder gwech bemdez, memes. Ha kement ha magañ ar c'horf, sikour ekonomiezh ar vro da vont war raog, pe da vihanañ da nompas kilañ. Med re zo re. Trous bras a vez war dro pris ar c'hig-moc'h. Hag abegoù zo, kredabl bras, med me ne brenan ket a giv moc'h, pe nebeud tre. Petra zo kaos ? Ne gavan ket a vlas gantañ, pe e vefe eus Breizh pe e teufe eus lec'h all. Ne raen ken pismigañ ar c'hig teuz toc'hor e toues al legumaj. Hag on bet klañv. Na pegen aessoc'h a-se mont da choas en ur stal komers da c'houde. Traoù zo ne dostain ket outo biken mui. Ar c'hig-moc'h dindan plastik : loustoni toud. Dont a ra bakteriennoù da ober o c'heusteurenn ennañ hag alesse e korf ar Yannigoù. Silzig ? Liwajoù diouzh an druilh 'vez lakaet e-barzh. Morzhed hoc'h ? Zoken pa ne vez ket lakaet a fosfat da reiñ liw dezañ, e kavan blas an diyac'h gantañ, karget kouch m'eo a zour. Ha ne ran kaos ebed eus kig-yar pe eus rost yar-indes, da c'headal farz troad-moc'h ha krampouezh avu. An dra nemetañ a newez 'm eus desket drebiñ a-fed kig eo stripoù. An heni a zebr stripoù a zebr. Yec'hed mad deoc'h, memestra.

Med politikaad da bennad zo red, eme Fañch. Eitao ! 'Maon 'tont. Ni, e-barzh U.D.B. zo a-eneb traoù zo. Hag ez omp. Med war al labour douar. Daoust ha soñjal a raomp en afer, kement-se ? Klask gweled pizh tre war bessort tu e vefe dleet deomp mont, da heul hon mennoioù ? Difenn labourerien douar, braw kaer. Difenn stad hon ekonomiezh dre vras en ur viroud en hon bro ar muiañ possubl a dud. Soñj 'm eus re vad eus ur c'helenner war ar brezhoneg, fouge ennañ gant live uhel an deskidi a oa bet gantañ. Bugale da labourerien douar an oll gwitibunan. Hag e pelec'h emaint abaoe, ar vrezhonegerien derrubl-se ? Divroet !

N'eo ket peisanted va zud, na tost. Med ur wech bennag 'm eus soñjet etre va reor ha roched, hag enñv n'edo ket eno va hent iwe. Rag, da heul ar c'houarnamant, e vezer kasset n'eus forzh da belec'h. Ya, di eo e vezer kasset dreist oll. Setu, da c'houde, stourm ewid ar

vro ?... Kaoseal ar yezh ha me 'oar me ?...

Kredabl ez eus storlok a-leizh gant va botoù, eus kehidi all'maint o tont. Se'chañcho eus ar storlok genoù, emichañs. Daoust ha ne vefe ket poent d'hon strollad tostaad siriussoc'h ouzh ar beisanted-labourer ? Rag int-i eo a welan a zo o soñj an tostañ eus ar pezh emamp o tifenn. Hag int-i da vihanañ zo labourerien douar. Braw deomp bezañ krog da vezañ anavezet e Breizh, med piw en hon touez zo o terc'hel tiegezh, kement-se ? Daoust ha n'eo ket tresseg o c'hasetenn « Vent d'Ouest » ez eomp hanter alies, pa vez hanw ganeomp da sevel ur pennad war al labour-douar, ken eo un diverrañ anezo a raomp, pe dost ?

Stagañ a rin kaos ar boued gant hemañ avad. Pris al labour zo un dra, ha poan un den a rank kaoud e zigoll. Med da betra kaoud lorc'h er menezioù a voued a vez produet er vro-mañ, ma n'eus goud ebed da zebriñ anezo ? N'eo ket hepken ewid da-zont Breizh e kavan diyac'h tiegezhioù industriell, med ewid he yec'hed a-vremañ, pezh a sinifi iwe, beteg gouzoud, yec'hed-korf ar Vretoned.

Eus pelec'h eo deuet pinwidigezh dispar korn douar Rosko ? Eus ar bezhin a vese lakaet eno da drempañ an douar ! Ne lavaran ket e vefe tu deomp oll, da ober gant bezhin, mes nag a draoù a vefe tu deomp d'ober a-benn produiñ kig-moc'h, e plass ar moc'haj trelonk a vez ken-niget deomp ra alies.

Mikael Madeg

BITEKLE, PE WAR HENT AR BARADOS

Goude ar marw ez eus kant tavarn eus an douar d'ar Barados. « Bitekle » eo an 50^e : tavarn an hanter-hent, ma'n em gav enni oll vezwier hag oll gourlañchennoù karn Breizh...

War an danvez-se en deus Gwilhoù Kergoulez savet ur pezh-c'hoari a vo c'hoariet ewid ar wech kentañ e Brest, er PAC, d'ar merc'her 2 a vis Mae.

Peadra da c'hoarzhin ha da vous-c'hoarzhin, ha iwe martese d'en em soñjal diwar c'hoarzhin.

Amañ war ar foto e weler daou zen kapabl, **Silveñ Kernoa ha Roje Al Lann** ; o daou emaint o c'hoari e-barzh ar pezh-se.

Brezhoneg mad, brezhoneg-pobl zo gant ar c'hoarierien, aes da gompren gant kement heni a oar brezhoneg ar c'hêrioù pe heni ar maesioù. Ewid ar re n'int ket gwall ampart c'hoazh war ar brezhoneg, e vo aessaet ar jeu kalz gant ar c'hoari e hunan.

levr di breizheg
(bandennoù tresset - pladennoù)

An "Ti Korn"

Alain LE FALHER

22 ru Bruat . Brest ☎ 80.36.50

Brest : kreskiñ 'ra ar porzh a goñvers en disurzh hag en ur stumm mod-kozh

Abaoe un nebeud bloawezhioù e sav bec'h dalc'hmad e porzh a goñvers Brest, evel, newez so, grev an dokerien, heni gruterien ar Gampr a Goñvers, heni paotred ar rapariñ-bagoù. Bez e c'hell un den eus an diavaes remerkiñ kerkent ez eo diampart ha divarreg Renerezh ar porzh, ewid pezh a sell kavoud diskoulmoù d'ar c'hudennoù, dre m'eo ar renerien tudigoù mod-kozh. Epad ar bloawezhioù diwezañ-mañ, gant al lusk kemeret gant an imporzhiñ hag an esporzhiñ eus produoù al labour-douar (yer bihan, soja...), en deus kresket kalz an tonennezh oc'h ober an tremen dre borzh Brest. Red eo bet sevel kaeoù newez, adneweziñ ar givri (grues) bet savet e 1914, kreskiñ niver ar c'hompagnunezhioù-tremen. Per-c'henn war ar mekanikoù, n'eo ket bet Kambr ar Goñvers Brest ewid lakaad war sav ur politikerezh fraezh diwarbenn diorroadur (développement) ar porzh. Er c'hontrel, e-keñver ar postañ (investissements), ne glask ar renerezh nemed ar pezh a sell ouzh ar gounid o tont kerkent warlerc'h. Dre ma ne c'hellont ket, abalamour d'ar skoulmadoù etrevoadel, lakaad kreskañs war bris ar feurmioù-kaeoù, ar hag war heni ar furm-radoub, e klask ar renerien — tud strizh o spered ha bras o c'hof — krennañ war baeoù al labourerien, rummad-ha-rummad, diouzh ar mare. Hag ez eo bet gwelet **Soja-France** o klask lakaad hec'h implijidi da gass-degass ar varc'hadourezh, diwar goust an dokerien. Gwelet eo bet renerien an AFO o lakaad o micherourien da ziskargañ lestrad-

marc'hadourezh ur vatimant walldapet. Newez zo he deus Renerezh ar SOBRECAR — m'eo an Ao. Blavec ar PDG anezi, e penn Patroned Penn-ar-Bed — lakaet sindikeed an FO da vanifestiñ dirag an AFO, dre ma lakae an AFO ober labourioù-kempenn war vourzh ar batimañchoù gant micherourien eus an AFO na oant ket stummet ewid al labourioù-se. E berr gomzoù, savet zo sach-blew etre ar pennoù bras, ha pa ne c'hell heni ebed anezo roiñ lamm d'ar re all, e klaskont ober kement-mañ : lakaad bec'h da sevel etre tud eus ar c'hlass ouvrier, brudet dre ar bed a-bezh ewid ampartis ha barregezh e spessialourien. Re uhel eo pae an dokerien ? Plijoud a rafe deomp gweled embann goproù an Aotrounez Calvez, Seydoux, Blavec. Patroned heñvel-mil douzh re korn-bro Paris.

Un diskoulm zo d'ar gudenn, an heni mad nemetañ : ober eus porzh a goñvers Brest, hag eus heni Rosko, porzhioù emren (autonomes), meret gant an tiez-kêr, ar galoudoù publik hag al labourerien. Abaoe bloawezhioù ema micherourien Kellig UDB ar porzh a Goñvers o c'houlenn kement-se.

Mont a raio war raog porzh a Goñvers Brest, pa vo emglew diwarbenn ur politikerezh a baeoù deread gant ur Renerezh demokratel. Mes ne c'hello ar politikezh-se bezañ diasezet nemed pa vo bet skarzhet gant labourerien Vreizh ar batroned-tourter a zo oc'h ober o fabored dre amañ.

Reun An Ostis

Bloaz zo : al lanw du

DAOU STOURMER

Ewid ar boued, ur pennad amzer e oa va soñj prenañ un aneval korn, annoar pe gole, ewid e lazhañ hag e rannañ etre oll gevrennoù hor c'hompagnunezh. Ha setu ar c'habiten **Morillon** (Marat) a ali ganin.

— « Mes ewid ar baeamant ? »

— « Klask an aneval ha gra ar pris. Me a raio, en hanw ar perc'henn, un aotre, mad da vezañ paeet gant Arme gouarnamant Bro-C'hall, « **ar Groas Loren** » treset braw tre war ar baperenn ».

Biskoazh ne'm eus gwelet gwelloc'h den a youl vad, brogarour kren kaloneg evel mestr ar c'hentañ tiegezh m'on aet ewid prenañ va aneval : « Daomp d'ar c'hraou, emezañ, ha dibab ar pezh a blijio dit : annoar, buoc'h pe gole ». Un annoar grenn, da bouesañ wardro eizh kant lur, a ziba-bis.

— « Hag ar pris, emeve, pegement ? »

— « Gra da bris. Din-me e vo mad ar pezh a lakai enni ».

— « Daou-ugent mil lur, emeve, mar plij dit ».

— « Akord ! emezañ. Ha daomp d'an ti da bakañ ur banne ».

— « Warc'hoazh vitin he c'hemerin, hag e roin dit ul lizher-dle, sinet gant ar c'hapiten, hag e vezi paeet gant dastumer an tailhoù, diwezatac'h, pa vo diac'hubet hor bro ».

— « Mad, eme mestr an tiegezh. Peogwir e kasses ganit unan eus va saout, er c'hraou-moc'h, a-dreg an ti, zo kraouiet ur « vuoc'h » all. Va digarezit, Aotrou Doue, ewid leshenwel e-gis-se ur gristenes !... Va c'hraou-moc'h a oa goullo ha dilastez, pa 'z eo en em gavet pennrener ur strollad patrioted eus **Ar C'hastell-Newez**, da c'houlenn lojañ un « naer-viber ». Ewid un nebeud amzer eo, rag ar sort laboussed n'int ket plijus tamm ebed da zerc'hel en ur gaoued, e-kreis ur vandennad tud yaouank ». Gant ur gward e oa dalc'hed, hag e oa bet roet urzhioù strizh, dindan boan a varw, chom heb kaoseal outi, ha zokén chom heb tostaad ouzh ar c'hraou-moc'h... Ur vaoues yaouank eo, ugent vloaz pe wardro, gwisket kaer. N'he deus ket ur aer faeüs, ur sell truezus kentoc'h, aon dezi ewid he buhez.

Petra 'oa kaos ma oa kraouiet ? Bem-

dez e taremprede ar c'h/**Komandantur**. Disklêriet ha gwerzhet he doa nousped brogarour, kaset d'an **Alamagn** da verwel, e « kampoù ar marw ».

Dont a ra em spered **Lisig Moguerou**, he zad, ar c'hapiten, hag **Aliss Coudol**, hag all... bet disklêriet gant tud eus hor bro, ameseien alies... Euzhus eo soñjal e c'hoarzhadennoù ar **Gestapo** o ressew kement ha kement a lizhiri flaterzh... Nousped den zo bet breinet gant ar c'henlabour.

Gwashañ pezh zo : e va c'harg ema, da c'hedal bezañ kaset da doullbac'h archerien ar c'hentañ kanton a vo diac'hubet. Respont a raio dirag al lesvarn eus an torfedoù he deus gwraet.

Ma 'n em gavfe an enebourien da ar-sailhañ ahanomp, arabad he laosker da dec'houd e pris ebed !

Ne chomas nemed daou zewezh dindan va c'harg, eürusamant. Rag — Doue 'n deus miret ! — ma vefe deuet bec'h warnomp ha ma hon defe ranket tec'houd, petra 'm befe ranket ober ?...

Distroomp da gudenn ar bewañs.

Dibabet 'm boa, damdost d'ar geriadenn, ur wezenn-derw, brankoù tew awalc'h outi, hag en uhelder ma klasken, ewid gelloud skourrañ va aneval.

Ha setu ar perc'henn o tont gant e annoar, ha staget al loen douzh ar wezenn. Prientet 'm boa ur vouc'hal ewid roiñ d'an annoar, war he zal, taol ar marw, n'eo ket gant an tu da droc'hañ, mes gant tu al lagadenn, a ra, e-gis-se, servij un horzh. Ha peurlieusañ e vez badet an aneval gant an taol kentañ.

Edon o vont dezi, pa c'houlennas ur soudard yaouank eus va strollad he diskar gant e vitrailhetenn.

« Arabad chom tost d'an tenner, dreistoll diragzañ, rag an tennoù ne chomint ket er penn. Laka da arm harp ouzh an tal, ha gant un tenn e vezo awalc'h ».

Setu va annoar d'an douar, ha me d'he diwadañ eveljust, pa weljomp o tiflukañ eus a beb tu soudarded ha chefoù strafuilhet o vezañ klewet trous an tenn, o soñjal edomp arsailhet gant ar Boched.

— « Petra zo en en gavet ? Piw 'n deus tennet ? »

— « Ni eo. Ha marw mik eo ».

— « Piw zo marw ? »

— « Al loen-korn a zo amañ dindan ar wezenn. Mad tre eo an traoù. Va digarezit da vezañ gwraet, en desped din, ur « galw-diwall ».

Setu, en-dro d'an annoar, tri baotr yaouank prest da stagañ da gignad, gant beb a gountell lemm.

« Me zo kiger-moc'h. Me 'm eus lazhet anevaled-korn war ar maes, hag intentet douto... »

« Goustad, bugale ! Ar c'hroc'hen zo da berc'henn an aneval. Arabad e doullañ. Grit labour vad. Ewid ober plijadur d'an den hegarad-se, ar soaw, ar stripoù, ar bouzelloù, ar skewent, ar galon, an avu, an teod hag ar penn a vo prientet dilastez, ewid ma servijo an oll draoù-se dezañ ».

Setu kavet ha gwraet ur splantezour gant un dreujenn-derw, tew ha kreñv, tew awalc'h da vont e-barzh pleg diwhar ar palevarzhioù a-dreñv. Stagat mad ur fun e-kreis ar splantezour, tremenet dreist ar

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L (1)

Estrenvro : 50 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2365-76

* mention à préciser absolument

D'ar 16 ha d'ar 17

Gouel Pob

e Brest-Pe

Koñkour sonerion d
(lakait ho l

C'hoariva brezhone

C'hoarioù gis ar vro

hag iwe **Colette Magny**

BREIZHAD FTP 11

bank tew dibabet ewid ar fed. O ! his ! O ! his !... Tri pe bewar o sachañ war ar gordenn, tri pe bewar all o tibradañ an aneval diouzh an douar... Evel ur c'hoari e voe skourret ganeomp. Ar c'hroc'hen diwar ar c'hein a oa c'hoazh da gignad, ar bouzelloù hag ar stripoù a oa deuet ermaes, o vont da dennañ ar skewent hag ar galon edon, leun a wad va daouarn ganin, pa glewis ur youc'hadenn skiltr : « War-sav ! Ase emaint ! »

En ur lamm omp krog en armoù. E berr gomzoù, roet da beb heni e labour : te amañ ! te ase !... Me a grogas barzh ar fusuilh-mitrailher, daou baotr yaouank nepell diouzhin, prest da bourchass din kargerien leun, dre ma c'houlennjen, dre ma vefent diskarget war hon enebourien.

Setu war hent **Ar C'hastell-Newez**, seizh pe eizh kant metrad diouzhomp, ur c'harr-tan houarnwisket zo chomet a-sav. Mes, e-lec'h ar Groas Zu, merk milliget ar Boched, pebez eürusted pa welomp steredenn wenn an Amerikaned !

Unan eus hor chefoù, saosmeger eveljust, zo aet da gaozeal ganto. Kentañ ma reont eo pokad an eil d'egile, ha skoñ taolioù plad an dorn war o skoazioù.

Oll ez omp e-gis pennfollet, hag e redomp en ur youc'hal : « Hip ! Hip ! Hip ! Hourra ! »

Roiñ a raont deomp sigaret ha butun, ha kassedadoù boued-mir.

Ned aont ket pelloc'h ewid hizi. Distroñ a raont eus al lec'h ma teuont, **Gourin** me 'gred.

Dont a raomp 'ta endro ewid achuiñ hor labour kigerien : distagañ ar c'hroc'hen chomet war ar c'hein ha war ar penn, faoutañ an annoar dre greis gant ur vouc'helig prientet din gant tud an tiegezh tostañ, gwalc'hiñ ar bouzelloù ha sac'h ar boued, prientet dilastez ewid ober stripoù. Beteg ar gwad ewid ober gwadigennoù e oa miret outañ a galediñ hag a boulouden-niñ, ha lakaet da chom dourenneg, en ur skourjezañ anezañ gant ur vazh-ribod. Ha gwraet tammoù bihan gant ar soaw, mad da vezañ teuzet.

Setu ni ha kass an oll draoù-se da diegezh an den hegarad en doa gwerzhet deomp e annoar.

Biskoazh gwelloc'h degemer ! « Asezit ! Evit ha debrit ! » Ha traoù war an daol : kig-moc'h, amanenn, bara, krampouezh, sistr, gwin, heni kreñv ; ha marvailhoù, e brezhoneg eveljust. Plijus e oa dezo poues-mouezh Leonis : ne droc'hont ket ar gerioù e-gis Kernewis : da skwer : « ar vel' ne' », ewid « ar velin newez ».

Un tiegezh brogarourien vreizhad eus an tu kleiz, a-eneb an Nazied, fachisted, petenisted hag all... e-gis ma oa kalz eus ar vondianed a-ziwar ar maes, siwazh !

Lavared a resomp dezo dont da gerc'had ul lodenn gig (ur « freskad » evel ma vez lavaret e **Leon**), antronos, pa stagfen da zispennañ an annoar.

Diaskornañ a ran 'ta an daou balevarzh araog, hag ober tammoù bihan anezo ewid ober rata. N'eo ket « rata Pétain » (patates toud), mes muioc'h a gig ewid a batates.

Va c'heneil keginer, **Kalfeter** (Doue d'e bardono !) a oa en e vleud, me 'lavar deoc'h : « En taol-mañ, emezañ, e kargin o c'hofoù d'ar bleizi yaouank-mañ, ken

digor o c'halon, heñvel douzh anevaled gouez omp deuet da vezañ e gwirionez ! »

Chom a ra an daou balevarzh a-dreñv a-ispilh. Arabad o laosker re hir amzer, rag ne vez ket pell ar c'helien bras o tozwiñ danvez-prefved, ha gant tommder arneñvus mis Eost e trenko buan ar c'hig. Netra da ober ewid mired douto, nemed ha sallet e vije, ha n'eus ket hanw, nag amzer.

Keloù a gassomp d'ar bagadoù patrioted a dro-war-dro, dont da gerc'had peb heni e lodenn. Hag ar re ziwezañ n'o deus ket bet ar fallañ : ar peñsoù ma vez gwraet ganto ar c'hig-rost hag ar beefsteak.

Allas ! Pelec'h kavoud ar binwiachoù, pilligoù hag all, ewid fritañ d'an oll beb a damm kig ? Setu perag, en desped d'hor c'hoantoù, e voe gwraet rata gant an daou beñs, diaskornet ha troc'het a dammoù bihan, e-gis ar penn araog.

Degass a raer deomp un dorzh vara a-berzh va c'heneil **Alan**, a zo iwe o poaniañ eus e wellañ ewid stankañ bouzelloù goulo ar patrioted yaouank.

Ne 'm eus ket e welet, mes klewet 'm eus eo en em gavet en ur velin gozh (ma oa enni forn ha melin), d'ar poent ma edod o tennañ ur forniad vara, prientet dre guzh ewid an tiegezhioù tostañ. Gelwer a reas un den eus peb tiegezh, ha laosker un dorzh gant peb heni. Hag e kemeras neuse ar peurrest, en ur roiñ ur baperenn-diskarg, gant ar poues hag ar pris, mad ewid bezañ paeet diwezatoc'h gant an dastumer-tailhoù.

Klemm ebed digant den. A galon vad ema an oll ganeomp.

Keneiled ar Boched zokén a sante e oa poent chañch tu d'o forpant... Da skwer, ur mondiañ eus un tiegezh pinwidig, leun a vadelezh en hor c'heñver, en doa ankounac'haet diskenn skeudenn **Pétain**, bras kenañ, o troiñ er sal-degemer.

— « Sellit 'ta ! E-pelec'h ema an torfedour kozh ? N'eo ket ho tad-kozh, 'mechañs ? Diskennit anezañ deomp ».

Pa voe staget ar portred douzh dor ar c'hraou-moc'h, e lakaas unan eus ar strollad daou pe dri denn en e benn. Oll e c'hoarzhemp, tud an ti zokén, mes ne oa ket ar memes c'hoarzh...

a Vezheven 1979

I Vreizh

enfell

daou-ha-daou

(hanw)

g - Fest-nos

Serge Reggiani

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19

Sin : Da gass en-dro (troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

Goude bezañ bet roet ar gomz d'ur paotr eus ar PTT, ha dezañ ur garg er sindikad CGT (gw. Pobl Vreizh niv. 108, mis C'hwevrer), er mis-mañ e vo roet da unan disheñvel krenn e vennosoù politikel diouzh hon re-ni, d'un anarkour. Ur gwall vrezhoneger eo e gwirionez, ha dezañ bezañ eus Breizh-Uhel a orin. Abalamour d'e surentez personel ez eus fellet dezañ e vefe tavet war e hanw, mes ur frammer eo e-toues anarkourion Vreizh. Soñjal a ra deomp e ray vad d'hon lennerion gouzoud pere eo mennosoù tud evel an anarkourion, kement ha donnaad ar gaos war ar gevredigezh emaoamp, an eil re hag ar re all, o klask diasezañ. Mes roññ ar gomz d'un anarkour n'eo tamm ebed eus hor pezh degemer sav-poent an anarkouriezh.

Pobl Vreizh

Frapad-kaos eus ar bodad eus

Pobl Vreizh 1 Ewid ar peb brassañ eus an dud e sinifi anarkourien tud hag a laka freus, ha n'o devez tamm doujañs ewid urzh na gouarnamant ebed. Petra zo gwir ha petra diwir e kement-mañ ?

Anar : An anarkourien o deus bet gwraet fae a-viskoazh war an traoù a gave dezo e oant gwraet ewid gwannaad o frankis, hag en o zoues ar gouarnamant-choù hag ar pezh a ijinont ewid en em zerc'hel, da lavared eo : an urzh, al lesennoù, an arme hag ar poliss. Setu m'eo dister deomp-ni ar sort traoù-se, ha ne gav ket deomp o deus an disterrañ gwir da gaoud warnomp. Ar freus a vez lakaet a-wechoù neuse n'eo nemed un doare da enebñ douzh ar re a fell dezo divisoud en hor plass.

P.V. 2 Hag an demokrasi ?

An : A zo ur ger goullo evel m'ema aaset an traoù : ar galloud zo etre daouarn un nebeud tud, spessialisted kac'h-uhel anezo toud. Ken strizh eo an urzh gant

mekanik ar stad, ma stok peb heni ahanomp bemdez douzh ar mogerioù a zo sañset diskouez deomp hanw ar frankis. Dre m'eo bet diviset an dra-mañ-dra gant ar brassañ niver, sañset, e ranko an henienn plegañ, pe e mod all e vo frigasset gant mewelen an ardivink-stadel.

P.V. 3 Eus pelec'h e teu an anarkouriezh ?

An : Sossialourien omp, hag epad pell amzer eo bet an anarkouriezh ul lodenn eus emsav ar vicherourien. Diskaret eo bet avad gant an Dispac'h Russian e 1917, ha trec'h ar varksouriezh du-se ; d'ar poent-se ez eus bet ur bern tud o troiñ kein d'ar mennosoù anarkour, ewid selled douzh an URSS pa gave dezo e oa en em gavet eno mare ar sokialouriezh : n'eo ket dihunet an oll c'hoazh eus o huñvre.

P.V. 4 Memestra ez eus bet soñjerien o deus sikouret an anarkouriezh da vezañ, pe daoust hag eo just ur santimant mont a-eneb da draoù zo ?

An : A viskoazh ez eus bet tud da enebñ douzh ar galloud, douzh ar gwall-nerzh, ha douzh ar mac'homerezh, forzh pegen liessort e vije bet o stummoù en istor ; neuse e c'heller lavared ez eus bet soñjerien anarkour, hag anarkourien a-hed ar wech war an douar, tud, paotred ha merc'hed, kozh ha yaouank, prest ataw d'en em sevel ewid ar frankis, ewid ar c'henskoazell hag an emverañ. Ahendall e vez kavet, en ur studiañ, doareoù anarkour gant skrivagnerien a beb sort hag a beb kantved.

Hogen, pa gomzer eus anarkouriezh, ne 'z aer ket ken pell-se en amzer. Lavaromp neuse eo bet ganet an anarkouriezh en 19^e kantved, assambles gant ar varksouriezh. **Max Stirner, Per-Josef Proudhon, Michel Bakounin ha Per Kropotkin** eo, mechañs, ar soñjerien anavezetañ ; int-i eo o deus diazezet an anarkouriezh evel mennos sokial, mennos ekonomikel, prederouriezh ha moraliezh. Kalz re all zo bet da c'houde, evel **Elisée Reclus, Jean Grave, Sébastien Faure** e Bro-C'hall, **Emil Masson ha Fañch Le Leve** e Breizh, **Malatesta** en Itali, **Rudolf Rocker** en Alamagn, **James Guillaumes** e Bro-Suiss, hag all...

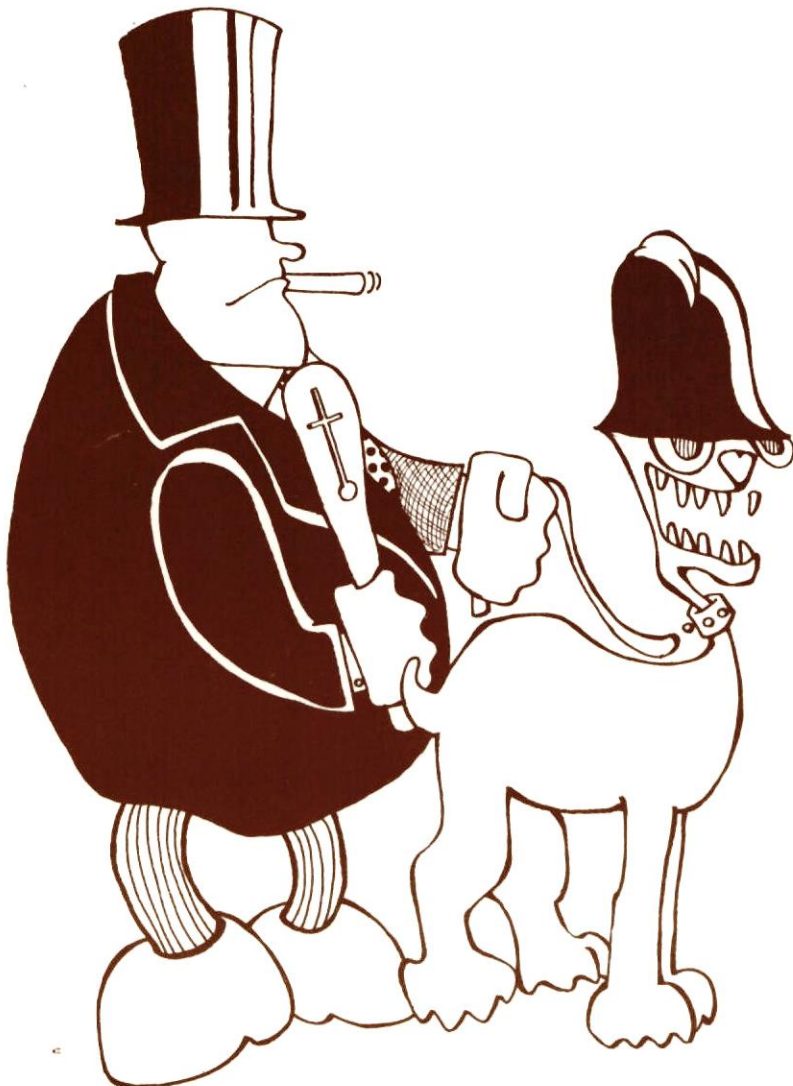
P.V. 5 Gwelet ez eus bet war vogerioù zo e Breizh n'oc'h « nag eus an tu kleiz, nag eus an tu dehoù ». Petra 'sinifi ? Piw eo an enebourien vrasañ ewidoc'h ?

An : Pa vez brein an aval, e ranker teuler anezañ kuit. An tu dehoù a glask roiñ da grediñ eo darew ar frwezenn ; an tu kleiz a lavar hag a ziskleir e vo dispar he blas pa vezo bet poazhet un tamm. Ewidomp-ni n'eus kemm ebed etre an daou : n'eo ket hebkén ur gevredigezh a zo da chañch, med ur sivilisasion a zo da ziskar hag ur sivilasion newez, frankiselour honnezh, a zo da sevel.

P.V. 6 An dispac'h eo a fell deoc'h ober neuse. Petra eo an dra-se ewidoc'h : kemered armoù ?

An : Pa gomzomp-ni eus dispac'hañ, e fell deomp ober hanw eus an dispac'h sokial a bilo ar gevredigezh-mañ ewid nezañ en he flass liammoù frank ar federaliezh frankiselour. Beteghenn, e kement dispac'h a zo bet n'o deus klasket ar pobloù nemed lakaad tud newez e penn an aosadur a oa en he sav, hag ur skwer eus kement-se eo ar pezh a zo tremenet newez 'zo en **Iran** : petra o-deus gounezet an dud du-se, estreged mont eus ar prad d'ar foenneg da beuriñ ? Netra ha sort ebed, ha ne dalveze ket ar boar koll ur bramm ewid ken nebeud ha wan ar poent-se n'eo ket merc'hed an **Iran** am zislavaro p'emaint gwasket ataw kement hag araog an dispac'h.

Ewid pezh a zell douzh kemered an armoù, e soñj deomp e ranko ar feulster bezañ ur frapad amzer berr-tre, un nebeud sizhunvezhioù d'ar muiañ toud, rag ma

gant un anarkour Armand-Robin, Brest

talc'hfe re bell ar pennad feulster goude an darzhadenn, e vefe gwelet buan aon o kregiñ en dud, aon da ziskleriañ o soñj, aon da vont-dont ha neuse disemglew, ha neuse disunvaniezh, ha prest goude ar beli o tond endro a-gammejoù bras o vataat eus ar situasion-se. Ouzhpenn-se kehidi ha ma vefe an dud o'n em gannañ hag o feulziñ ne vefent ket o sevel ar bed anarkour ha koll amzer neuse ha koll buhezioù... Ma talc'h re bell ar gwall-nerzh en dispac'h, e vo kollet ewid an anarchi, hag ez aio an trec'h gant ar veliourien, ar varksourien pe ar faskourien. Neuse ewid ma vefe ar berrañ possubl ar c'hrogañ feulster, e kennigomp d'an dud nompas kuitaad o labour ewid mont d'en em gannañ er straedoù, hogen er c'hontrel, tapoud krog diouzhtu en o

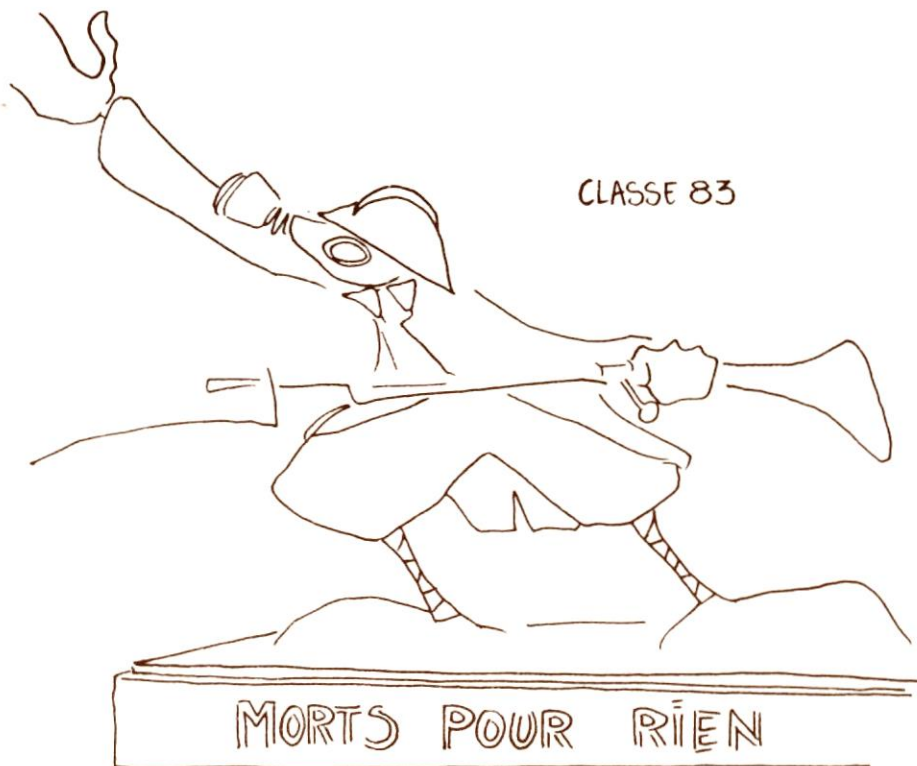
binwiji-labour, kass kuit ar pennoù bras, hag ar pennoù bihan iwe, hag en em lakaad da broduiñ ewito o hunan hag ewid an dispac'h ; e-gis-se ez aio ar pouezh ekonomikel raktal gant an dispac'herien, ha n'eo ket mui gant ar Stad. Kement-mañ eo a vez hanwet ganeomp an « diskrog-labour dibere'hennañ hag en em sevel ».

P.V. 7 Med daoust hag ur gevredigezh a vo neuse ? Ha parresioù pe broioù a vefe c'hoazh ? Petra ne vefe ket mui ?

An. : Diskaret e vije an oll droc'hadennoù a zo bet savet etre an dud, kuit dezo d'en em gompren : broioù, klasoù, ha me oar me... En em vodañ a rafe an oll e-barzh kumunioù dishual, kooperatiboù, m'az-peus c'hoant a genlabourfe etreso diouzh o ezommoù, herwez ar patrom federalist.

P.V. 8 Petra a c'hell sinifiañ traoù e-gis ar skolioù ewidoc'h ? Daoust ha skolioù a vefe ?

An. : E Bro-Spagn ez eus bet savet gant an anarkourien sort skolioù, hanwet ganto

CLASSE 83

« ateneoù frankiselour », lec'h ma teu ar vicherourien, ar beisanted, pe nep piw bennag en deus c'hoant, ewid deskiñ skrivañ ha lenn a-benn kompren gwelloc'h ar bed a zo tro-dro deomp. Setu eta un doare frankiselour da ziruestlañ ar gudenn : gwelloc'h gortos e teufe ar c'hoant en em zeskiñ diouzh an dud o hunan eged plantañ mennosioù en o fenn. Ewid ar vugale eo heñvel ar jeu, gwelloc'h gedal e teufe ar c'hoant meizañ ha deskiñ diouzh ar vugale o hunan ha neuse « sikour anezo d'en em sikour o hunan », ha n'eo ket mont d'ar skol da empennañ deskadurezh war an ton bras. Ar skolioù evel m'emaint o-deus desket deomp tevel ha gedal !

P.V. 9 Hag ar relijion ?

An. : Memestra, tevel ha gedal, ur yew war choug an dud ! Peurvuiañ eo ur respont d'an dud a glask un dra bennag gwelloc'h eged ar bed pemdezieg a zo en dro dezo, brein evel m'ema. En ur gevredigezh anarkour avad, ma 'z eus tud sod awalc'h ewid sevel ur relijion, gant ma vin leset e peuc'h, gwell-a-se dezo !

P.V. 10 Pessort nerzh politikel ho peus hag ho pezo, a gav dit ?

An. : Gwall-greñv eo bet nerzh an anarkouriezh e penn kentañ ar c'hantved, med gwan tre eo deuet an emsav da vezañ. N'eus nemed e Bro-Spagn en dewezh hiziw o-deus poues bras an anarkourien gant ar C.N.T., ur sindikad anarkour a zo war dro 400 000 a dud ennañ. Ahendall, e Bro-C'hall, e weler em a emsav anarkour o kreñvaad tamm-ha-tamm, dreistoll abaoe 1968. Hor pal kentañ deomp-ni zo adsevel ur sindikad anarkour a c'hello prientiñ an dispac'h en ur vodañ al labourerien. Sevel un emsav anarkour nerzh a zo da ober, hag ewid se e ranker diskouez d'an dud e vez gwraet goap aneho : promessaoù kær zo gant an tu dehoù, med nebeud kær a c'hoant da eilpenañ an traoù e gwirionez. Kennig a raomp d'an dud tapoud krog en o amzer da zont hep gedal ma teufe un Aotrou Doue politikel bennag da zegass ar silvidigezh-va revr. gezh-da revr.

P.V. 11 Te gav dit e klot ho mennosioù gant tro-spered ar Vretoned ? Petra' sinifi Breizh ewidoc'h ?

An. : Ar mennosioù anarkour a raio berzh ma vez prest an dud da zegemer anezo, kement-mañ a zepant muioc'h diouzh an emgav ekonomikel ha sokial, diouzh ar pezh a dremen d'an ampoent, eged diouzh tro-spered ur bobl. Hag ewid Breizh n'eo deomp nemed un dachenn-zouar paket ganti an hanw-se, koulz hag un all. Pobl Vreizh neuse zo ar boblad tud o chom war an tamm douar-se. Anad d'an oll eo kollet tost da vad he fersonelezh ganti. Ar Stad C'hall he deus gouezet kass ar yezh d'an traoù, ha dre ma 'z eo kollet ar yezh, eo aet kuit tro-spered ar bobl. Pobl Vreizh evel kevredigezh n'eus ket mui anezi. N'eus mui nemed ur boblañs a dud o chom o kornog pellañ Europa.

P.V. 12 Lod en ho toues a sikour traoù e-gis « Diwan ». Petra gav dit eo hag e rank bezañ plass ar brezhoneg en ho stourm deoc'h-c'hwï ?

« Diwan », deomp zo ur skol distag diouzh pep strollad politikel, lec'h ma vez gwraet wardro ar vugale en un doare tost-mad ouzh an heni pleustret er skolioù anarkour : nebeud a vugale, ket a vistri hag ur pedagogiezh disheñvel.

Setu perag eo mad deomp skolioù e-gis « Diwan », ha tra ma chomo evelse e sikourimp eravad.

Lavared a ranker memestra n'eo ket sklaer pep tra gant an oll re a ra wardro « Diwan » : bez ez eus tud a glask lakaad « Diwan » dindan skoazell — sañset — ar gouarnamant gall ha ma arrufent a-benn eus a zaol, e vije achu gant « Diwan », hag e vije mouget evel m'eo bet mouget ar brezhoneg gant ar Stad.

Ewid pezh a sell implij ar brezhoneg ganeomp, e ranker lavared n'eo ket possubl brudañ hor mennosioù nemed dre ar brezhoneg, rag bremañ eo ar galleg yezh an oll, koulz heni al labourerien hag heni ar vourc'hisien. Memestra e raer gant ar brezhoneg en hon toues, daoust ma kav deomp em a war e dremen van, ha tost dezañ merwel.

STUDIERION ROAZON : NE VINT KET SKARZHET 'MAES

Abaoe mis Gwengolo en deus **Prefedti Roazon** skarzhet 'maes un ugent bennag a studierion estren. Kement-se zo bet en em gavet warlerc'h Kelc'hlizher **Bonnet**.

Anad eo d'an oll pegen gouennelour eo ar C'helc'hlizher-se, dre ma ne sell ket douzh studierion estren ar g/KEE (**Kumuniezh Ekonomikel Europa**).

Diasezet eo war beb sort kriterioù :
— kriterioù arc'hant : sañset eo ar studierion estren kaoud 8000 lur war ur gont-vank epad ar c'helc'hstudi kentañ, 12 000 epad an eil, 15 000 epad an trede.

— kriterioù pedagogel : sañset eo ar studierion estren kaoud an diplom eil bloawezh (DEUG) e-korf 3 bloaz. Stard eo, pa ouezer e rank lod anehe ober ur bloawezh ouzhpenn da beurzeskiñ ar galleg. N'o deus ket ar studierion-se an droed da chañch danvez-studi warlerc'h ar bloawezh kentañ.

— kriterioù politikel : sellet e vo douzh ur fichennaoueg eneberezh, ewid goùd hag-eñv ema ar studier a-du gant gouarnamant e vro.

— kriter amreol (pe : tidel : « arbitraire ») : bez e c'hell ar studier estren bezañ skarzhet 'maes, ma soñj d'ar prefed n'eo enskrivet er skol-veur nemed ewid kaoud an droed da chom er vro. Splannoc'h, e sinifi kement-se e c'hell n'eus forzh piw bezañ skarzhet 'maes heb tamm digarez ebet.

E mis Kerzu 1978 ez eo bet krouet ar c'homite a-eneb skarzhidigezhioù ar studierion estren ; aaset ez eus bet gantañ meur a vanifestadeg ha goulennet eo bet gantañ e skoazell digant an ti-kêr, ewid ma vefe pouezet war brefed Roazon (an heni kentañ o seweniñ ar c'helc'hlizher en un doare ken strizh).

E mis C'hwevrer ez eus bet lâret da 8 studier estren gant ar Prefedti e vefe nac'het doute an droed da chom er vro en tu all d'an 10 a vis Meurzh.

Abalamour da se eo e tivisas studierion Skol-Veur ar Skiantoù, e **Beaulieu**, boikotiñ o arnodennoù d'an 21 a vis Meurzh... Heuliet eo bet studierion ar Skiantoù gant re al Lizhiri (**Villejean**), gant re an IUT-où, gant re ar Skol-Chimiezh, re an INSA, re Skol-Veur an Ekonomiezh ha re heni ar Gwir.

D'ar 7 a vis Meurzh, galwet gant ar C'homite, eh en em vodas ar studierion en ur vanifestadeg vras ma oa enni tost da 8000 den.

D'an deiz-se e tremene dirag al Les-Varn Velestradurel (Tribunal Administratif) ur studier a oa da vezañ skarzhet d'an 10 a vis Meurzh. Disklêriet eo bet eno gant Komiser ur Gouarnamant e oa ar C'helc'hlizher a-eneb al lesenn.

D'ar gwener 9 a vis Meurzh e oa bodet dirag ar Prefedti 2000 a studierion, ewid goulenn bezañ degemeret gant ar Prefed. Roet un emgav d'ar 14 a vis Meurzh. D'an deiz-se e oa bodet 7000 a studierion, harpet gant ar sindikadoù studierion ha kelennerion, hag heni koskor ar Skol-Veur. Assantet en deus ar Prefed roiñ un aotre ispisial d'ar studierion ewid chom betek fin ar bloawezh-skol. Ur giladenn eo, an heni gentañ, med anad eo d'an oll studierion n'eo gwraet kement-se nemed ewid skarzhañ ar studierion estren pa vint o hunan 'pad ar vakañsoù.

Chom a ra ar studierion mobiliset betek ma vo bet lamet ar C'helc'hlizher **Bonnet**, daoust ma 'z eus bet adkroget gant al labour d'an 19 a vis Meurzh.

Med perag 'ta e teu estrenion d'ober o studioù en hon bro ? Eveljust, n'eo ket ewid o flijadur e kuitaont o bro. Rediet int koulskoude, gant an diouwer a Skolioù-Meur en o broioù a orin. Dont a ra an diouwer-se eus politikerezh an imperialism gall : ema hemañ o klask stummañ e vewelion e hunan, ewid kreñvaad e zalc'h war ar broioù paour. Koulskoude, pa zistroont d'o bro, ne vez ket gant ar studierion-se ar memes spered politikel a oa gante p'o devoa kuitaet o bro.

Se zo kaos eo poent d'ar gouarnamant gall lakaad un harz war dihun ar yaou-ankis er broioù-se.

'Gis ma oa kont gant musulioù **Stoleru**, ez eo kement-mañ un doare da lakaad respontegzh an enkadenn (crise) ekonomikel war choug an estrenion.

Joel Daunnard ha Mikael Baudu, studierion e Roazon

UR GREISENN VAKAÑSOÙ E BREZHONEG

Daou vloaz zo ez eus bet lakaet war-sav ur greisenn vakañsoù e brezhoneg assantet gant « La Jeunesse et les Sports ». A-drugarez da gement-se, e c'hell ar gerent — gant m'o devez droed — kaoud « des bons de vacances » aotreet gant kef an « Allocations Familiales ».

Ar bloaz-mañ e vo dalc'het ar greisenn ba CEG **Speied**, etre an 2 hag ar 25 a vis Eost. Degemeret e vo enni bugale n'ousont pos brezhoneg ebet, pe o c'houzoud nebeud a vrezhoneg. Oadet etre 6 ha 14 vloaz e ranko bezañ ar vugale-se.

Ne vo ket kelenner brezhoneg war batrom ar c'hentelioù-skol : a-eneb un doare-ober sort-se emamp. Desket e vo d'ar vugale, heb an disterrañ gwaskadur, e-kerzh kement momead zo ban dewezh : douzh taol, bar stalieroù (priañ, sarpañtoù, montaj dre selled ha klewed, c'hoarivaig marionetoù, h.a...), bar pourmenadennoù, bar beilhadegoù d'an nos, dre ar c'han...

Gwraet e vo kamping, desket c'hoarioù breton : c'hoarioù poullig, bazhig kamm, galoch, bazh-youde. Setu ase ur rumm eus an obererezhioù. Ewid kaoud titouroù all, pe enskrivañ ur c'hrouadur skrivañ da :

**KREISENN VAKAÑSOÙ
BUGALE BREZHONEG**

12, plassenn ar C'hosmos
29000 KEMPER - Pellg. : 90.05.81
Pris ar maread : 970 L.
Orgnism : BREZHONEG YEZH VEW

CAFÉ DES MOUETTES TAVARN AR SKREWED

Guinness diwar ar waskeres

—
Porzh a goñvers

BREST

Tél. 44.33.21

LA KÉROUC'ZEE

Bar - Café

Rue du Four - 22 Jugon-les-Lacs

Sonnous - Chantous - Cantous

DEGEMER MAD D'AR SONERION

Sal vras d'en em vodañ

VEILLÉES-BIÈRES

Manifestadeg e Paris : brezhoneg e kêrbenn ar C'hallaoued.

LIZHEROÙ

Setu amañ va chekenn adkomanant da b/**Pobl Vreizh**.

Goulenn a ran diganeoc'h embann 'barzh an niverenn a zeu, e vezo gwraet ur fest-nos da sikour « Wanig ha Wenig », d'an 21 a vis Ebrel, e sal ar gouelioù e **Plouigno** (e-kichen Montroules).

M.L. Fave, 29250 Kastell-Paol

Trugarez vras d'hon komananteres. Ha neuse, lennerion b/Pobl Vreizh o chom e korn-bro Montroules, deredit oll da fest-nos « Wanig ha Wenig ».

Pobl Vreizh

*

Keneiled ker,

Ober a raomp hon mad eus al lizher ma kassomp hon chekenn adkomanantiñ ennañ, ewid lâred deoc'h hon devez beb tro lewenez o tegemer **Pobl Vreizh**.

Gourc'hemennou d'ar skipailh kaloneg a ra war he zro.

A galon ganeoc'h

Laorañs hag Evelynne Guillaumie, 22660 Trelaevren

Trugarez vras d'hon komananterion ken hegarad. Trugarez vras dehe en hanw ar skipailh en e bezh.

Pobl Vreizh

*

Bez 'm eus bet ar gartenn ruz-ros, a gemenn d'ar gomananterion ema poent diyalec'hañ ewid ur bloawezh newez...

Mikael Briant, Ploumanac'h

An dud yaouank dilabour a skriv iwe da b/Pobl Vreizh. Fiziañs hon eus e vo kavet un diskoulm ewid aessaad e jeu d'hon komananter yaouank. Dorn-ha-dorn.

Pobl Vreizh

*

Ankounac'haet 'm eus, a gav din, paeañ ma adkomanant da b/**Pobl Vreizh** ewid ar bloaz-mañ. Fiziañs 'm eus n'eo ket re ziwezad, hag ur chekenn-bost a 50 L a gassan deoc'h amañ. N'on ket ewid ober muioc'h, digarezit ahanon.

A galon ganeoc'h.

R. Noel, 10110 Bar-s-Aube

Ur chekenn-bost a 50 L zo mad da gaoud ! N'eo ket red d'hor c'homananter en em zigareziñ : mad tre ! Bloaz zeu e raio gwelloc'h, mar gell. Chañs vad !

Pobl Vreizh

Kass a ran ma c'homanant a-benn ar fin, gant un tamm dale.

Setu amañ un nebeud kennigadennoù pe kritikou :

— hir un tamm ar pennad **Daou stourmer FTP...**

— un dra all. Lennet e vez **Pobl Vreizh** gant tud na lennont ket re vad ar brezhoneg (tud hag o deus staget da zeskiñ ar yezh, pe hantervezhonegerien a-vihanig evel-don-me). Daoust ha possubl e vefe sevel ur bajennad enni pennadigoù berr tre, 4 pe 5 linenn, war ur bann), enne keleier berr, evel e-barzh ar PB, skrivet e brezhoneg-pobl, aes da lenn ? Kement-se a vefe gwraet kent, a gav din.

A gwir galon ewid hor pobl.

J.L. Le Goff, Lanrodeg

Pour ha trechon, eveljust. Pebr ha halen ; heni douss ha heni c'hwerv. Mad tre : evelse ema ar vuhez ; ahendall e vije divlas.

Lod a gav « hir un tamm » istor an Daou stourmer FTP... Lod all a lamm war an diw bajennad-se kerkent hag en em gavet ar gasetenn gante. E gwirionez, n'eo ket an Daou stourmer ur « pennad » : danvez ul levr eo a zo amañ. Soñjet hon eus — ha kement-se a soñj iwe I.V. An Deuñv, oberour an danevell — e oa mad skrivañ hag embann Istor ar Vretoned, evel m'eo bet. Ar Resistañs, n'eo nemed un hanw ewid ar re yaouank, prest awalc'h da lâred : « Hitler ? connais pas ». Ha koulskoude, pebezh marewezh a spont, a c'hlae'har hag a varw en istor Breizh ! N'eo ket ar re o deus gwelet ar film Holocaust hon dislavaro. Mont a rimp beteg penn eta gant istor an Daou stourmer. Ma hon eus an droed da voullañ Pobl Vreizh beb mis, ez eo a-drugarez da I.V. An Deuñv ha da veur a heni all, o deus, en riskl da goll o buhez, stourmet a-eneb d'ar vossenn nazi ha dazkoret dimp ar frankis, darn eus ar frankis d'an nebeutañ.

Ewid kennigadenn hor c'homananter, ez omp a-du eveljust ! Brezhonegerien « lenneg », bec'h dehi neuse : tapit krog en ho pluennou dir, ha kassit d'ar gelaouenn ho pennadigoù, enne keleier berr. Gant plijadur en ho lakaimp moullañ.

Trugarez vras d'hor c'homananter : ni amañ, re skipailh Pobl Vreizh, a ra, beb mis, kement ha ma c'hellomp. Ober muioc'h ha gwelloc'h c'hoazh ? A-dra-sur e vo poaniet d'henn ober...

Pobl Vreizh

KOMANDERIEN AR BED

Giscard en deus kemeret ar gar 'Ssambles gant meur a gamarad.

Partiet d'ar Gwadeloup, Ar bleizi 'oa o c'hortos.

'Kreiz ar mor neu-int choaset, Kuit da vezañ dirañjet.

Gwall hir e oa ha sec'h o dent Ar bobl n'int ket 'wid 'n em zifenn !

Laret zo deomp 'h int ewid ar peuc'h N'ouson ket 'h eñv moimp urzh.

Diwezatoc'h e vo gwelet, 'H eñv oa ket kaos deus ar bresel.

Ar wirionez ne vez ket lâret Poan momp henn kreded.

Ar bleizi etrese 'ra taolioù dant, 'N em glew' a raont da zebriñ 're vihan.

Kalz tud zo heb labour : Netra ne vez gwraet d'o sikour.

Serret e vez an usin : N'ousont ket pelec'h skoñ o fenn.

N'arruont ket da gaoud bara : Prometet zo dehe ar vazh.

Kaos zo bet deus an arc'hant Med nebeud ewid ar re-se vihan.

Ar c'hig mad eo a zo dehe 'Chom ganeomp 'med an askorn da lipañ.

War blaen em eus gwelet Carter Heñvel eo douzh un troter.

Giscard am eus gwelet barzh an dour Lâred a rae : « Me 'zisko anehe da sikour ».

Schmidt a oa o partial kuit Pa 'n doa debret un toulladig a frit !

Da ziwezañ 'oa chomet Callaghan Ewid kontañ an arc'hant.

Paeañ a re ar re vihan : Ar frejoù zo bet gant Callaghan.

Carter goude a achuas e bater Ha lared « Kenavo an di-zro, Breuder »...

(Kanaouenn newez savet gant un den eus Poulaoen, diwarbenn beaj Giscard, Callaghan, Schmidt ha Carter, en em gavet assambles er Gwadeloup)

*

Laouen eo **Goulc'hen ha Lewenez Marot** o kemenn deoc'h ganedigezh o c'hoar vihan **Arzhela**, en em gavet war ar blanedenn douar d'an 19 a vis Meurzh, e **Brest**.

Gourc'hemennou d'an tad, d'ar vamm, hag e kemer perzh lennerion b/Pobl Vreizh e laouenedigezh ar familh en he fezh.

Pobl Vreizh

*

ACHU AR MOUEZHEREZH : GRAOMP AR GONT

A-c'houde un nebeud bléadoù ema mis Meurzh ur mis ma vez lakaet an dud da vouezhiñ ! Hag ar blé-mañ iwe he deus ar « bobl soveren » disklêriet he soñj ur wezh muioc'h. « Soveren » n'eo ket, e gwirionez, rag penaos e c'hellehe ur micherour, ur pesketaer, ul labourer-douar gouied mad ar perag hag ar penaos ag an traoù ? Setu e c'hell ar pennoù bras kass al labourision ar boues o fri, ha grataad dehe al loar, ha kant tra arall ouzhpenn.

Neozh, moned a ra an dud da vouezhiñ. Oaet int, re ur c'hanton ar zaou, d'ar sul 18, hag iwe, al lodenn vrasañ anehe, d'ar sul 25.

'Ar ar renk e oa re an UDB iwe, e 34 kanton awael. Red eo lâred ema mad mouezherezhioù a sort ged ar re ganton ewid an UDB. Ase e vezer ar an dachenn, tostig-mat douzh kudennoù ar vuhez pemdezieg.

Ne c'hello den ebed nac'h kresk an UDB an taol-mañ arre. Kompren a ra an dud, tud hor pobl Vreizh, n'eo ket possubl gortos burzhudoù ag ur sistem lec'hiet stard e Paris, ha pa vehe re an tu kleiz gall er penn ag ar sistem-se. Faotñ a ra kaoud ur program politikel hag ur strollad ispisial ewid Breizh. Goude boud bet spontet epad bléadoù ha bléadoù ged ar gomz « emrenerezh », na boud e vezont spontet iwe, ged gwir reson, ged an trous a ra re an FLB, e ta ar Vretoned da gompren ema an emrenerezh un dra rekis, da gompren ema an emrenerezh ul lodenn nessesser ag an demokratelezh wirion. Hag ouzhpenn kement-se, e taont da gompren e t'le an emrenerezh-se boud sossialist, pe ne vo ket anehoñ. Hir eo an hent, gwir eo. Lies hag epad pell ema bet paket ar Vretoned — dre ma oant paour ha di-zesk — e-barzh rouedoù ar re a soñje en o lec'h : ar veleion, an noblañsoù, an dud e karg tost d'an Aotrou Doue, da lâred eo ar galloud... Chañchet eo bet an traoù ur bochad. Ar veleion o hunan eh eus meur a unan anehe ag an tu kleiz iwe, ha mem 'barzh an UDB ! An dud e

karg, e kompren iwe gwell an dud emaint ase da gentañ da lakaad al labourision da sentiñ, da chom fur, sioul ha reizh. Kroget eo pobl Vreizh da zihuniñ.

N'heller ket harz doc'h an emrenerezh bremañ. Na mem doc'h an emrenerezh 'el m'ema displeget ged an UDB. E kanton Ploueskad, er santellañ korn 'zo a Vro-Leon, he deus an UDB rastellet 12,81% ag ar mouezhioù. Er Roc'h-Derrien (Bro-Treger) : 10,07%. En Oriant : 7,22%; Er Gemene : 7,25%, e Roazon 7 : 6,38% ; e Sant-Naser : 5,36%... Lies ema bet an UDB eraog ar PC, ha

perag he deus Breizh, o deus ar Vretoned ar brassañ d'ober ag an UDB. Ha n'eo ket hebkén ewid lakaad un tamm folkloraj ar brogram ar PS, pe heni ar PC, mes ewid ken-nig d'ar Vretoned un diskoulm gwirion d'o c'hudennoù, ha ne c'hell boud an diskoulm-se namaed an emrenerezh sossialist.

Pa vo asezet re ar PS e-barzh kadoer ar galloud e Paris, petra e c'hellint, petra e vennint ober ewid Breizh ? Nebeud a dra, rag dalbezhe e vo laret n'eo Breizh namaed ul lodenn vihan ag ar Frañs... Ged an dilabour, an ekonomiezh chomet ar lerc'h, hag

liessoc'h c'hoazh eraog ar PSU. E Ploueskad ema bet an UDB eraog ar PS hag eraog ar PC, ha n'eus manket namaed 9 vouezh dehi ewid gelloud chom ar ar renk ewid an eil tro...

Re ar PS zo laouen ged an disoc'h o deus bet. O c'hompren a raer. Red e vo neozh disklêriañ daou dra : pessort sossialism eo heni ar PS ? Ha pessort gounid a vo ewid Breizh ag ar sossialism-se ? Rag, a gement ha ma ouïomp, n'en deus james re ar PS - ar pennoù bras — grataet e vehe roet hec'h emrenerezh da Vreizh. Ha setu

hi bresk meurbed ouzhpenn, ged ar paeoù isel, ema red soursial a Vreizh ewiti he hunan. Piw a raio kement-se ? Pas re ar PS, ha pa vint e Paris. Red eo d'an UDB boud ase, ha tapoud krog ar ar galloud. Kemeret hon eus penn an hent, a-c'houde 15 vlé so ; hir eo an hent, gwir eo, henn lâred hon eus dija meur a wezh. Mes, pa seller mad, ema an amzer é labourad ewidomp. Ewid Breizh, ya.

LENNIT POBL VREIZH